

**DRAMA EN THEATER
EEN BIBLIOGRAFIE VOOR NOORD- EN ZUID-NEDERLAND**

Annick POPPE

Aflering 11

I. WETENSCHAPPELIJKE TEKSTEN

a. boeken

BILLERBECK (Margarethe), *Seneca's Tragödien: sprachliche und stilistische Untersuchungen*, Leiden, Brill, 1988, 218 p. (ISBN 90-04-08631-5).

ERENSTEIN (Rob.) et. al. [red.], *Baal, vijftien jaar toneelhistorie, 1973-1988*, Amsterdam, International Theatre Bookshop, 1988, 179 p. (ISBN 90-6403-189-4).

ERENSTEIN (Robert L.) [red.], *Theatre and Television: Papers Read at the International Conference Held in Hilversum from 1 to 8 Sept. 1986, Organised by the International Federation for Theatre Research and the Dutch Broadcasting Company (N.O.S.)*, Amsterdam, International Theatre Bookshop, 1988, 313 p. (ISBN 90-6403-188-6).

HUYGHEBAERT (Jozef), *Oud en nieuw toneel in het graafschap Vlaanderen*, Brussel, Facultés universitaires Saint-Louis, 1988, 146 p. (Studiecentrum 18de-eeuwse Zuidnederlandse Letterkunde, Cahier nr. 1).

KASSIES (Sophie), *Kroniek van een trilogie: Annemarie Prins regisseert Beckett*, Antwerpen, International Theatre Bookshop en De Salon, 1988, 62 p. (ISBN 90-6403-192-4) (met foto's van Ben Van Duin).

SCHRA (Emile), *Kijk op theater: de toeschouwer in actie*, Amersfoort, Nederlands Centrum van het Amateurtoneel, 1988, 80 p. (ISBN 90-72386-01-9).

VAN MAANEN (Hans), *Publiek gezocht: een onderzoek naar de behoefte aan theater in Assen*, Rijksuniversiteit Groningen (Taakgroep Theaterwetenschap), 1988, 152 p. (ISBN 90-72242-01-7).

b. bijdragen in tijdschriften, jaarboeken en verzamelwerken

ALBACH (Ben), "Johannes Jelgerhuis over zijn rollen in *Gijsbrecht van Aemstel*", *Spektator*, 17 (1987-88), nr. 5, pp. 415-430.

Johannes Jelgerhuis, tekenaar en acteur bij de Koninklijke Hollandse Schouwburg, maakte schetsen van zijn collega's en ook van zichzelf in enkele karakteristieke rollen; de uit 1811 daterende beschrijving van de rol van het hoofdpersonage en de bode in Vondels *Gijsbrecht van Aemstel*, wordt hier integraal opgenomen.

AMIR (Ton) en GROEN (Marisa), "De opvoeringsgeschiedenis van Vondels treurspel *Faëton*", *Spektator*, 17 (1987-88), nr. 5, pp. 431-446.

Vondels *Faëton* (1663), waarin de zoon van Febus Apollo voor één dag de zonnewagen mag besturen, wat catastrofale gevolgen heeft, kende een bewogen opvoeringsgeschiedenis. Het stuk leent zich immers voor veel interpretaties; zo concentreerde Ed. Verkade zich in 1937 op het conflict tussen vader en zoon, terwijl Hans Croiset in 1987 een apocalyptische interpretatie van de klassiek-mythologische stof bood.

BJÖRKMAN (Ingrid), "The Audience of Popular Theatre in Africa", *Tijdschrift voor Theaterwetenschap*, 7 (1988-89), nr. 24/25, pp. 85-93.

Mother, Sing for Me van Ngugi wa Thiong'o, dat door Keniaanse landarbeiders zou worden gecreëerd in het National Theatre van Nairobi, werd nog voor de première verboden. De overheid beschouwde dit muziekdrama, waarin het kolonialisme en neokolonialisme worden uitgebeeld zoals ze door het volk worden ervaren, als politiek gevaarlijk. Het toonde aan dat onmondig geachte boeren perfect in staat waren hun situatie te begrijpen, en dit inzicht ook over te dragen op de mensen uit hun omgeving.

BORDEWIJK (Cobi), "The Common Spectator and Reader. Responses to Characters in Harold Pinter's *The Homecoming*", *Tijdschrift voor Theaterwetenschap*, 7 (1988-89), nr. 24/25, pp. 65-84.

Als men de reacties van lezers van Pinters *Homecoming* en van toeschouwers van dit stuk, zoals het in 1984 door De Appel werd opgevoerd, op basis van voorgedeede vragen, bipolaire adjectievenlijsten en open vragen vergelijkt, komt men o.a. tot de conclusie dat de toeschouwers sterkere gevoelens van sympathie of antipathie tegenover de personages koesteren, terwijl de lezers meer unaniem zijn in hun oordeel.

BORDEWIJK-KNOTTER (J.M.), "Toneel als spiegel van de werkelijkheid", in: BREDEROO (N.J.) et. al. [red.], *Oog in oog met de spiegel*, Amsterdam, Aramith, 1988, pp. 206-215.

BOSSUYT (I.), "Ovidius in musica. Ovidius als inspiratiebron in de muziek van de vijftiende tot de achttiende eeuw", *Lampas*, 21 (1988), nr. 4/5, pp. 400-418.

Vanaf het begin van de zeventiende eeuw inspireerden heel wat Italiaanse componisten, waaronder Peri en Caccini, Monteverdi en Marco di Gagliano, zich op de *Metamorphoses* van Ovidius. Later zouden ook Gluck en Haendel muziekdramatisch werk op dit ideeëngoed baseren.

CARASSO (Dedalo), "Aeneis, Divisiekronek en Gysbreght", *Spektator*, 17 (1987-88), nr. 5, pp. 397-400.

Omwille van de parallellie met de *Aeneis* van Vergilius, paste Vondel in *Gysbreght van Aemstel*, historische gebeurtenissen en personages nogal vrij aan. Gegevens over Amsterdam ontleende hij vooral aan de Nederlandse Divisiekroneken uit zijn tijd (o.a. die van E. De Veer).

DE MAESSCHALK (Luc), "Toneel in Wallonië: creëren tussen mist en nevel", *Kunst en Cultuur*, februari 1989, pp. 25-27.

Het Waalse theater is druk op zoek naar een eigen identiteit. Luik heeft zich sinds 1958, toen het Festival du Jeune Théâtre voor het eerst werd gehouden, opgeworpen tot een centrum van vernieuwing. Toch hebben maar weinig producties een echt 'Waal's' karakter; aan de teloorgang van de mijn- en staalindustrie werd nog geen

dramatische gestalte gegeven.

DE PAEPE (Christian), "Spanje: een nieuwe vrijheid onder woorden", *Dietsche Warande & Belfort*, 133 (1988), nr. 8/9, pp. 687-696.

Tot 1975 had Spanje sterk onder de censuur te lijden; enkel A. Buero Vallejo en het Teatro Independiente durfden het aan sociaal-realistisch theater te brengen. Tussen 1970 en 1975 waren ondergronds heel wat experimentele groepen actief. Pas na de dood van generaal Franco werd het werk van verboden auteurs als Arrabal en Ruibal vrijelijk opgevoerd.

DE VOS (Jozef), "Het toneelvenen te Gent 1986-1987", *Kultureel Jaarboek voor de Provincie Oost-Vlaanderen 1987*, Gent, 1988, pp. 73-77.

Gent telt nog slechts twee volwaardige beroepsgezelschappen: het N.T.G. (*Koning Lear* van Shakespeare en *De Reisgids* van Botho Strauss) en Arca (*Is de duivel een vrouw?* van Karl Schönherr). Daartegenover staat wel dat receptieve centra als Vooruit en het Nieuwpoorttheater heel wat avant-gardevoorstellingen programmeren. Het Speeltheater boekte succes met *Adriaan Mole*, naar de bestseller van Sue Townsend.

DÖRR (Henny), EVERSMANN (Peter G.F.), JONKER (Thera D.), TAN (Ed. S.H.), "Complexity Simplified. An Experimental Study into the Reception of Formal Qualities of Music and Dance", *Tijdschrift voor Theaterwetenschap*, 7 (1988-89), nr. 24/25, pp. 97-122.

Het onderzoek naar de receptie van moderne dans spitst zich toe op de manier waarop het publiek de relatie tussen dans en muziek beoordeelt. Zo kan men nagaan hoe de toeschouwers parallellen en opposities in tempo, ritme enz. van de muziek en de daarmee gepaard gaande toename of afname in de complexiteit van de dansbewegingen appreciëren.

DUYTSCHAEVER (Joris), "Literatuur in Ierland", *Dietsche Warande & Belfort*, 133 (1988), nr. 8/9, pp. 583-591.

De belangrijkste hedendaagse Ierse auteurs van drama zijn B. Friel, T. Murphy, die op humoristische wijze de kleinburgerlijkheid ontluistert, T. Kilroy (het historisch drama *Double Cross*) en F. McGuinness (*Innocence*, over Caravaggio).

GOURDON (Anne-Marie), "Theatre, Audience, Perception. Surveys about Parisian Theatre Audiences", *Tijdschrift voor Theaterwetenschap*, 7 (1988-89), nr. 24/25, pp. 27-39).

Vooraf jonge, hooggekwalficeerde mensen bezoeken de Parijse theaters; hun ideologische motieven variëren echter van het verlangen naar esthetisch amusement tot politiek protest. De perceptie van de theatrale codes wordt sterk bepaald door vooraf opgedane kennis, wat de openheid ten opzichte van de voorstellingen vermindert.

HAGNELL (Viveka), 'Children as Spectators: Audience Research in Children's Theatre', *Tijdschrift voor Theaterwetenschap*, 7 (1988-89), nr. 24/25, pp. 53-62.

Kinderen laten zien wat ze voelen, video- en geluidsopnames van de reactie van enkele kinderen tijdens een voorstelling leren heel wat over de manier waarop ze wat getoond wordt waarderen. Na afloop kan men hen de handeling doen naspelen, tekeningen doen maken en hen spontaan over hun ervaringen doen praten. Vooroordelen moeten ten allen prijze worden vermeden.

HART (Stephen), "The Bear and the Dawn: Versions of *La Casa de Bernarda Alba*", *Neophilologus*, 73 (1989), nr. 1, pp. 62-68.

In *La Casa de Bernarda Alba* van F. Garcia Lorca wordt de conflictuele relatie tussen een moeder en haar dochters gedramatiseerd. Bernarda Alba wil haar dochters niet wegschenken aan een kapitalistische, fallocratische maatschappij, waarin huwelijk en het grootbrengen van kinderen de enige middelen zijn waarmee een vrouw zich kan handhaven.

HAUPTFLEISCH (Temple), "Afrikaans Playwriting and the Shifting Paradigm in South African Theatre", *Restart*, 16 (1988), nr. 1, pp. 113-137.

Het nieuwe Zuidafrikaanse theater heeft een zeer complexe origine: het put uit Afrikaanse en Europese elementen, is vaak multilinguaal, bevat dans en muziek en levert kritiek op sociale wantoestanden. Ook het toneel in het Afrikaans kent een heropleving met Reza De Wet, Pieter Fourie en Deon Opperman.

HAWLEY (Martha), "De realiteit van geweld en apathie. El Paso laat zien wat het publiek in Colombia beleeft", *Toneel Teatraal*, 109 (1988), nr. 10, pp. 24-25.

De Columbiaanse groep La Candelaria geeft in *El Paso* een beeld van wat in de door geweld verscheurde Columbiaanse maatschappij leeft. In de confrontatie tussen vrolijkheid en grimmigheid schuilt een paradox, die men ook in de Columbiaanse steden aantreft.

KAAL (Ron), "De esthetiek van het vulgarisme", *Toneel Teatraal*, 110 (1989), nr. 1, pp. 5-8.

De komedies van Gerardjan Rijnders (*Silicone, Pick up, Tulpen Vulpen*) sluiten enerzijds aan bij het psychologiserende theater uit de jaren vijftig en anderzijds bij het absurde theater uit de jaren zestig. Conversaties ontaarden in ruzies, de taal is opgebouwd uit cliché's en slogans, liefde en haat zijn niet meer van elkaar te onderscheiden.

KLINKENBERG (Rob), "Him, Dreck, Mann. Het werk van Rainold Goetz", *Toneel Teatraal*, 110 (1989), nr. 1, pp. 11-13.

Het centrale thema in de trilogie *Krieg* van de Duitse auteur Rainold Goetz is de spanning tussen het ik en de buitenwereld, de strijd van de mens die wil handelen, maar weet dat het niets uithaalt. Zijn teksten hebben een ritueel karakter, aan de stuwende kracht van de herhaling valt niet te ontkomen.

KOLK (Mieke), "Een bleke held en een tragische heldin. *Die Zauberflöte* op verhaallijnen geanalyseerd", *Toneel Teatraal*, 109 (1988), nr. 10, pp. 32-35.

Schikaneders libretto van *De Toverfluit* van Mozart kan op verschillende manieren worden geïnterpreteerd: het dramatiseert de strijd tussen licht en duisternis, man en vrouw, rede en natuur, autocratie en broederschap, ouders en kinderen. Omdat de personages zich vaak anders tonen dan ze zijn, wisselt onze sympathie voortdurend.

KORTEWEG (Ariejan), "William Forsythe", *Kunst & Cultuur*, februari 1989, pp. 31-33.

De dansproducties van William Forsythe, die in 1984 artistiek leider van het Ballet Frankfurt werd, gaan over dans. De structuur bepaalt de betekenis, het 'hoe' is belangrijker dan het 'wat'; voortdurend stelt hij de geldende regels ter discussie, citaten uit het culturele erfgoed worden een strijdmiddel.

KOWALEWICZ (Kazimierz), "Small Steps Towards the Spectator. An Ethnomethodological Study", *Tijdschrift voor Theaterwetenschap*, 7 (1988-89), nr. 24/25, pp. 164-172.

Alle proefpersonen die werden geconfronteerd met twaalf op volstrekt willekeurige wijze gekozen lijnen uit *Wachten op Godot*, die als een dialoog tussen A en B werden voorgesteld, probeerden de collage als een scène te interpreteren en naar mogelijke betekenissen te zoeken. Dit kan heel wat leren over de manier waarop regisseurs, acteurs en toeschouwers met een tekst omgaan.

LAMBERECHTS (Luc), "Krachtlijnen van de literatuur in de Duitse Democratische Republiek", *Dietsche Warande & Belfort*, 133 (1988), nr. 8/9, pp. 634-642.

Zowel kwantitatief als kwalitatief kent het Oostduitse theater een enorme bloei. De betekenis van B. Brecht kan moeilijk worden overschat. De twee belangrijkste hedendaagse auteurs zijn Peter Hacks en Heiner Müller. Terwijl bij Hacks de eigentijdse thema's wijken voor mythisch-filosofische stukken, krijgt Müller een steeds negatiever kijk op geschiedenis en macht.

MALLEMS (Alex), "Gildas Bourdet. De doodsangst van een komedieschrijver", *Etcetera*, 6 (1988), nr. 24, pp. 22-27.

De komedies van Gildas Bourdet, artistiek directeur van het Noordfranse Théâtre de la Salamandre, richten zich tot een zo groot mogelijk publiek. Bourdets schrijfstijl is tegelijk emotioneel en ironisch; decors en speelstijl zijn vaak hyperrealistisch.

NIEMI (Irmeli), "The Role of the Spectator. A Study on a Regional Theatre Audience in Finland", *Tijdschrift voor Theaterwetenschap*, 7 (1988-89), nr. 24/25, pp. 40-52.

Een toneelvoorstelling confronteert het interne drama van de toeschouwers met het externe drama op het toneel. De kijkers gedragen zich te veel als objecten, en niet als kritische subjecten. Zolang het theater geïnstitutionaliseerd blijft, heeft het publiek geen invloed op de repertoirekeuze.

NORMANN NILSEN (Helge), "Responsibility, Adulthood and the Void: A Comment on Edward Albee's *A Delicate Balance*", *Neophilologus*, 73 (1989), nr. 1, pp. 150-157.

In *A Delicate Balance* betoogt Edward Albee dat volwassenen de verantwoordelijkheid voor hun bestaan en hun daden op zich moeten nemen. Enkel wie zichzelf onder controle heeft, kan om anderen geven.

PEETERS (Frank), "Het Vlaams Volkstoneel", *Restant*, 16 (1988), nr. 2, pp. 253-256.

Met een op de Braudeliaanse historiografie en het Russische formalisme gebaseerde methode, kan de theatergeschiedschrijving worden verrijkt. Toegepast op de studie van het Vlaamse Volkstoneel brengt dit heel wat fascinerende nieuwe elementen aan het licht.

POLLING (Kees), "Amerikaans componist Philip Glass: 'Muziek mag toch ook alleen mooi zijn?'"', *Mens en Melodie*, 44 (1989), nr. 2, pp. 91-95.

Van Philip Glass, die eerder veel succes oogstte met opera's gebaseerd op historische gebeurtenissen, gingen in 1988 twee muziektheaterstukken in première: *The Fall*

of the House of Usher, naar E.A. Poe, en *The Making of the Representative of the Planet Eight*, op een libretto van Doris Lessing.

PORTEMAN (Karel), "De receptie van 'Gysbreght van Aemstel' in de Zuidelijke Nederlanden", *Spektator*, 17 (1987-88), nr. 5, pp. 404-417.

Pas in de tweede helft van de zeventiende eeuw raakte Vondel in de Zuidelijke Nederlanden bekend; in de achttiende eeuw werd zijn werk druk nagebootst. *Mauritius* van Michiel De Swaen is duidelijk op *Gysbreght van Aemstel* geïnspireerd. In de Hollandse tijd werd Vondels tragedie in Brussel uitgegeven.

ROOSE (Lode), "Een literair curiosum: een aan Anna Bijns toegeschreven satirisch toneelwerkje", *Verlagen en Mededelingen van de Koninklijke Academie voor Nederlandse Taal- en Letterkunde*, 1988, nr. 1, pp. 91-108.

De hier volledig weergegeven en geannoteerde tekst van een in een Haarlems handschrift uit het einde van de achttiende eeuw aan Anna Bijns toegedicht toneelstukje, is niet van haar hand. *Scandaleuse Hoerengordynxkens* is een anti-clericale satire, geschreven in de tweede helft van de achttiende eeuw.

RÖTTGER (Kati), "Het schrijven van een eigen geschiedenis. Theatercontinent Latijns-Amerika", *Toneel Teatraal*, 109 (1988), nr. 9, pp. 25-27.

Latijns-Amerika is een theatercontinent geworden; politiek en esthetiek worden op een hoogst eigen manier verbonden. Verschillende stromingen nemen zowel elementen uit het Europese theater als uit de inheemse cultuur over. Een der bekende groepen is La Candelaria uit Colombia, dat al twintig jaar actief is.

SAUTER (Willmar), "The Eye of the Theater. The Audience Meets the Performance - Experience, Repertoire, Habits", *Tijdschrift voor Theaterwetenschap*, 7 (1988-89), nr. 24/25, pp. 17-26.

Bij het bestuderen van de theatrale communicatie dient men rekening te houden met de socio-culturele achtergrond van de toeschouwers, de artistieke en filosofische kenmerken van de producties en de reactie van het publiek daarop.

SCHOENMAKERS (Henri), "To Be, Wanting To Be, Forced To Be. Identification Processes in Theatrical Situations", *Tijdschrift voor Theaterwetenschap*, 7 (1988-89), nr. 24/25, pp. 138-164.

De emoties die een bepaalde scène oproept kunnen sterk variëren. Onderzoek richt zich op de verschillende vormen van empathie en identificatie (met auteur, op basis van gelijkenis, wensdroom), de focus van de identificatie (met acteur, personage), de mechanismen die de identificatie veroorzaken en de relatie ertussen (b.v. gevoel van verwarring als men zich met verscheidene personages wil identificeren) en de verhouding tussen identificatie en de esthetische en maatschappelijke conventies.

SMITS-VELDT (Mieke B.), "Vondels *Gysbreght van Aemstel* onder de loep. Twee gevallen van tekstinterpretatie", *Spektator*, 17 (1987-88), nr. 5, pp. 381-396.

Het nauwkeurig bestuderen van de microstructuur van een tekst, een methode voorgestaan door prof. Hellema, brengt nieuwe gegevens aan het licht over de topografische structuur van Amsterdam (de ligging van Dam en Middeldam) die Vondel voor ogen stond en over de reactie van Gysbreght op de weigering van bisschop Gozewijn en de Klarissen om aan de dood te ontsnappen, die wel degelijk kritisch katholiek is.

SNYDERS (Peter), "Swart dramaturge en hul ambag", *Restant*, 16 (1988), nr. 1, pp. 143-145.

Het eerste doel van zwarte toneelauteurs in Zuid-Afrika is communicatie met het publiek tot stand brengen. Een drama is noodzakelijk conflictueus; verschillende meningen moeten aan bod komen. Bewustmaking leidt echter nog niet onmiddellijk tot actie.

SPEIRS (Logan), "Current Literature 1987". 1. New Writing: Drama and Poetry", *English Studies*, 69 (1988), nr. 5, pp. 421-432.

Een nieuwe vorm van "comedy of manners" lijkt in zwang te komen; men denke aan *Serious Money*. *A City Comedy* van Caryl Churchill en *A Small Family Business* van Alan Ayckbourn. *Black Plays* is een verzameling van meestal in het dialect geschreven stukken van jonge, in London geboren zwarte auteurs, die de problematiek van de rassenintegratie behandelen. Ook worden meer en meer televisiespelen gepubliceerd, die meestal een sociale thematiek behandelen. In *The Field of Drama* van Martin Esslin treft men enkele vernieuwende methodes aan om theater en film te interpreteren.

STEIJN (Robert), "Hoe een held met zich laat sollen. *Ottone, Ottone* van Anne Teresa de Keersmaecker", *Toneel Teatraal*, 109 (1988), nr. 10, pp. 8-11.

Ottone, Ottone van A.T. de Keersmaecker is gebaseerd op de opera *L'Incoronazione di Poppea* van Monteverdi. Geen happy end, maar een melancholisch weten beëindigt echter deze choreografie. De wil van de personages is ondergeschikt aan de geschiedenis, de hoofdfiguur Ottone is een compleet verliezer, die alles over zich laat komen zonder een beslissing te nemen.

TINDEMANS (Carlos), "Spectatorial Framing. Preconditions of Spectatorial Attendance Frame to be Discovered by the Method of Non-directive Probing Interviews", *Tijdschrift voor Theaterwetenschap*, 7 (1988-89), nr. 24/25, pp. 123-137.

Een van de methodes van receptie-onderzoek is het uitgebreid, niet-directief interviewen van toeschouwers enkele dagen na de voorstelling. De kwalitatieve analyse van de verkregen informatie gebeurt op basis van de ethogonese, een psychologische theorie geformuleerd door Rom Harré.

TROMP (Bart), "Een jaar in de opera", *Maatstaf*, 36 (1988), nr. 11/12, pp. 63-74.

Het seizoen 1987-88 in het Amsterdamse Muziektheater laat gemengde gevoelens na. De samenhang tussen tekst en muziek verdraagt geen al te sterke ingreep van de regisseur. Bovendien werden te weinig grote zangers aangetrokken. De beste Europese productie van het afgelopen seizoen is ongetwijfeld *Il Viaggio a Reims* van Rossini, door de Weense Staatsoper.

VAN DER PAARDT (R. Th.), "Vondels *Gijsbreght* en de *Aeneis*", *Hermeneus*, 59 (1987), nr. 4, pp. 244-250.

In *Gijsbreght van Aemstel* volgt Vondel Vergilius niet slaafs na: parallelen wisselen af met citaten die in een nieuwe context worden geplaatst en contrastimitaties, wat dit stuk tot een buitengewoon geslaagd voorbeeld van creatieve imitatie maakt.

VAN HOOFF (Anton J.L.) en DE VROOMEN (Jacques), "Maak er een drama van: Herodotus bijvoorbeeld", *Lampas*, 20 (1987), nr. 3, pp. 204-214.

Didactische werkvormen zijn een uitstekend middel om tekstbegrip te verdiepen door tekstervaring. Tableaux vivants (stilstaande en bewegende) en het 'interviewen' van de dramatis personae zijn twee mogelijke benaderingswijzen.

VAN KERKHOVEN (Marianne), "Gezocht: profiel van een gezelschap", *Etcetera*, 6 (1988), nr. 24, pp. 4-11.

Als men produkties van K.N.S., K.V.S., N.T.G., Arca, De Tijd en Blauwe Maandag Compagnie vergelijkt, merkt men dat de grens tussen A-gezelschappen en kleine groepen vervaagt. Maatschappelijke dimensies lijken naar de achtergrond te verschuiven; terwijl het centrum zijn functie kwijt is, pogen kleine groepen het centrum naar zich toe te halen in plaats van de marge een nieuwe inhoud te geven.

VAN KERKHOVEN (Marianne), "Wat de natuurwetenschappen ons te zeggen hebben", *Toneel Teatraal*, 109 (1988), nr. 10, pp. 12-15.

In de tweede helft van de zeventiende eeuw ontstond op basis van de theorieën van Newton een breuk tussen wetenschap en kunst. Net zoals ten tijde van de renaissance lijkt de weg naar een verzoening tussen beide weer open. I. Prigogine en I. Stengers betogen in *La Nouvelle Alliance* dat de wereld op een creatieve manier functioneert. Het leven ontstaat uit een gebrek aan evenwicht. Net als de kunstenaar doet de natuur 'orde uit chaos' ontstaan.

VERSCHOOR (Gonneke), "Hollands Glorie. Over het werk van Jan De Hartog", *Juffrouw Ida*, 14 (1988), nr. 2, pp. 22-26.

Als toneelauteur verwierf Jan De Hartog de meeste bekendheid met *Het Hemelbed*, een komedie die in ruim twintig talen vertaald werd, twee keer verfilmd werd en tot musical werd bewerkt. Een ander belangrijk werk is *Schipper naast God*.

WEST (Gilian), "Falstaff's Punning", *English Studies*, 69 (1988), nr. 6, pp. 541-558.

In tegenstelling tot wat vaak beweerd wordt, bevatten de woordspelingen van Falstaff heel wat aangename verrassingen, en moeten ze in vernuft zeker niet onderdoen voor zijn 'wit'; een exhaustieve bespreking van alle 'puns' in *1Henry IV* en *2Henry IV* bewijst dit.

c. proefschriften (academiejaar 1987-88)

Noot van de redactie: Wij danken Prof. Dr. L. Lamberechts van de K.U.L. en Prof. Dr. C. Tindemans van de U.I.A., die ons gegevens voor deze bibliografie bezorgden.

1. licentiaatsverhandelingen

KATHOLIEKE UNIVERSITEIT LEUVEN

AERTSSEN (Erica), *La riforma delle commedia di Carlo Goldoni*. (Romaanse filologie).

DE COSTER (Kristin), *The minds of Helena Troubleyn - Jan Fabre. Das Glas im Kopf wird vom Glas (de dansfragmenten). Beschrijving van het ontstaansproject en semiotische benadering.* (Germaanse fil.)

DEMARCY (Annie), *Vrijheid of determinisme in de Agamemnoon van Aeschylus: een status quaestiones.* (klassieke fil.)

DEMIN (Hilde), *Ontstaan van het Kabuki in Tokugawa* (Oosterse fil.)

HERBOTS (Geert), *De ironie van Discordia* (getuigschrift theaterwetenschap)

JANSSENS (Kathleen), *Euripides' Medea in het secundair onderwijs. Een didactische benadering* (klass. fil.)

LAMMENS (Stefanie), *Seneca's Agamemnoon. Inleiding, vertaling en bespreking.* (klass. fil.)

MAEKELBERGH (Robin), *Een thematische en structurele analyse van de dramaturgische verschillen tussen 'Kwartet' van Heiner Müller en 'Liaisons Dangereuses' van Christopher Hampton* (getuigschrift theaterwetenschap)

MARBAIX (Rita), *Sheridan, ou le théâtre populaire en France* (Rom. fil.)

MEEUS (Francis), *Michel de Ghelderode 'Un Soir de pitié'. I. Analyse dramaturgique. II. Edition critique* (Rom. fil.)

MESSENS (Geert), *Gombrowicz' drama's: een inhoudsanalyse op basis van de Gombrowicziaanse kultuurfilosofie* (Slavische fil.)

NEIRYNCK (Liesbet), *De 'Algemeene Tooneelboekerij' en haar stimulerende rol in het katholieke liefhebberstoneel in Vlaanderen* (geschiedenis)

RUTTEN (Inge), *'Magie Rouge' de Michel de Ghelderode. Etude de réception en Belgique francophone et à Bruxelles* (Rom. fil.)

SCHRIJVERS (Sabine), *'Marie la Misérable' de Michel de Ghelderode et la traduction néerlandaise de Karel Jonckheere* (Rom. fil.)

SIMOENS (Peter), *'La Farce des Ténébreux' de Michel de Ghelderode. I. Edition critique. II. Analyse dramaturgique.* (Rom. fil.)

STEYAERT (Ann), *Michel de Ghelderode 'Barabbas'. Etude de la réception de la pièce en Belgique francophone.* (Rom. fil.)

UYTTERHOEVEN (Els), *Witkiewicz' drama 'Saewcy': inhoud en vorm.* (Slavische fil.)

VAN DE WOUWER (Patrick), *'Marie la Misérable' de Michel de Ghelderode. Analyse dramaturgique.* (Rom. fil.)

VAN HOEY (Jenny), *Beschrijving en verantwoording van het handboek GD 6 - Drama voor drama-opvoeding in het onderwijs, met uitvalswegen naar het vak (verbale) expressie.* (getuigschrift theaterwetenschap)

VAN MALDEGHEM (Johan), *Spelen met spelregels. Gerardjan Rijnders' 'Dollie of Avocado's bij de Lunch' in een regie van Paul Peyskens.* (Germ. fil.)

VAN OURTI (Gretl), *Sotoba Komachi doorheen de eeuwen. Een klassiek Nô drama en haar moderne versie.* (getuigschrift theaterwetenschap)

VAN WASSENHOVE (Jean-Louis), *Les cinq pièces pour marionettes folkloriques de Michel de Ghelderode et leur adaptation à la scène par Toone VII.* (Rom. fil.)

VERBEECK (Christa), *De Ajax-figuur bij Homerus en Sophocles.* (klass. fil.)

VERMEIRE (Mia), *"William Shakespeare - Hamlet. Een vergelijking van twee Vlaamse opvoeringen: in oktober 1983 door het NTG, in september 1986 door het NRT.* (Germ. fil.)

VERVLOESEM (Christine), *Les traductions du théâtre grec au XVIIIe siècle: étude de quelques documents clefs.* (Rom. fil.)

WITTOUCK (Hans), *Een meertalig Brugs vastenavondspel uit de 16de eeuw.* (klass. fil.)

UNIVERSITAIRE INSTELLING ANTWERPEN

ARNOULD (Ellen), *Carmen. Une étude comparée de la nouvelle de Mérimée et l'opéra de Bizet, la BD de Pichard et le film de Saura.* (Rom. fil.)

GOYVAERTS (Erik), *De relatie tussen management en artistiek beleid in het professioneel theater in Vlaanderen. Kwantificering en evaluatie.* (Germ. fil.)

RENNEBOOGH (Nathalie), *De invloed van sociale factoren op de positie van de acteur. Een vergelijking tussen het antieke Griekenland en het hedendaagse Vlaanderen.* (Germ. fil.)

VERSLYPE (Erwin), *De relatie tussen management en artistiek beleid in het professioneel theater in Vlaanderen. Analyse en evaluatie van interviews.* (Germ. fil.)

RIJKSUNIVERSITEIT GENT

DECOCKER (Sylvia), *Over het adapteren van toneel aan film. De theorie getoetst aan "Het Gezin van Paemel" van Paul Cammermans.* (Germaanse filologie)

DELAPLACE (Patricia), *Shakespeare's "Tempest" Interpreted by John Fowles and George Lamming.* (Germ. fil.)

DELAUNOIS (Greta), *Het programmeringsbeleid van het Fakkeltheater sedert het theaterdecreet.* (speciale licentie in drama en theater)

DE NAEYER (Katelijn), *Franz Marijnen. Theater van het risico.* (Germ. fil.)

DE WAEL (Catherine), *Alan Ayckbourn, An Entertainment on Marriage.* (Germ. fil.)

HEYSE (Micheline), *Gilbert Deflo. Dichter onder de operaregisseurs.* (speciale lic. in drama en theater)

LOX (Karlien), *De artistieke relatie en wisselwerking tussen de schilderkunst en de danseressen Louise Fuller en Isidora Duncan: de periode 1892-1914.* (lic. kunstgeschiedenis en oudheidkunde)

LUYTEN (Anna), *De tragiek der identiteitsloze helden. In de eenzaamheid van de katoenvelden, van Bernard-Marie Koltès. Een analyse in hedendaagse theaterperspectieven.* (speciale lic. in drama en theater)

MESTDAGH (Leen), *Aspecten van het cultureel leven te Gent. Kontrastpunten en vergelijkingen tussen 1937 en 1947.* (geschiedenis)

SEGHERS (Natalie), *Johan de Meester jr. Overzicht van leven en werk.* (Germ. fil.)

STERCKX (Hilde), *Lee Strassberg en de method. Ontwikkeling en betekenis van de voornaamste stroming binnen de acteurstraining in Amerika.* (speciale lic. in drama en theater)

TAUCHER (Inge), *Von "Midsummer Madness" zur Logik der Gefühle. Botho Strauss' "Der Park". Eine eigenwillige Interpretation von Shakespeares "Midsummer Night's Dream".* (Germ. fil.)

TROCH (Kristien), *L'hypocrite du XVII siècle: Donjuanisme et Tartufferie.* (Ro-
maanse filologie)

VLAMINCK (Paul), *De bewerking van Shakespeares "The Taming of the Shrew" door Dirk Tanghe ("De getemde feeks", Malpertuis-Tielt).* (speciale lic. in drama en theater)

WITTEVRONGEL (Dominique), *Isolation and Alienation in the Academic and Literary World in the Stage Plays of Simon Gray.* (Germ. fil.)

WUYTS (Willy), *Volkstheaters te Antwerpen. Een studie van acht private schouw-
burgen tijdens het interbellum.* (geschiedenis)

II. DRAMATEKSTEN

a. in boekvorm

CLAUS (Hugo), *Het schommelpaard*, Amsterdam, De Bezige Bij, 1988, 89 p.

(ISBN 90-234-3097-2).

GARCIA LORCA (Frederico), *Het huis van Bernarda Alba*, vertaald door Hugo Claus, Antwerpen, Theaterwinkel v.z.w. en Koninklijke Nederlandse Schouwburg, 1989.

GELDHOF (Rudy), *Klein London, Klein Berlijn*, Brussel, B.R.T., 392 p. (bewerkt door Willy Van Poucke).

HENSEN (Herwig), *Vier toneelstukken (Halleluia, wij zijn gered, Freiherr von Münchhausen, De Rattenvanger van Hameln, Zeven broden en twee kruiken wijn*, Antwerpen, De Vries-Brouwers, 236 p.

KOECK (Paul), *De blinde vlek*, Antwerpen, Theaterwinkel v.z.w. en Koninklijke Nederlandse Schouwburg, 1989.

SHAKESPEARE (William), *Romeo en Julia*, vertaald door Gerrit Komrij, Amsterdam, Bert Bakker, 1988, 103 p. (ISBN 90-351-0454-4).

TSJECHOV (Anton), *De meeuw*, vertaald door Bob Snijers, Antwerpen, Nioba, 1988.

VANDELOO (Jos), *Waarom slaap je, liefje?*, Antwerpen, Manteau, 1988⁴.

b. in tijdschriften, jaarboeken en verzamelwerken

DE VOS (Luk) en HOLTHOF (Mark), "King P.", in: *Restant*, 16 (1988), nr. 2, pp. 35-42.

FÄH (Beath), "De oceansurfer", vertaald door Jan Walravens, in: *Etcetera*, 6 (1988), nr. 24, pp. 37-43.